

The findings of the research show that the emergence of various youth movements and their individual manifestations is important in the process of cultural development of society rather than threaten culture, since it enriches it with new elements, making culture more complicated. In turn, the danger of subcultures is connected with creating a particular threat to the existing social order. Subcultures bring sufferings to those who want to push the one true vision of reality. Culture is an incredible instrument for people making decisions to understand their audience.

The history of the twentieth century is a history of subcultures. They were a reflection of the enormous social and cultural changes that took place throughout the world. It was the young people who frankly reacted to the reality that was different from ideas and dreams. Subcultures have been a reflection of their aspirations, a part of the world that can be managed the way they want. The presence of the youth subcultures in the world seems to be a great opportunity to instill the idea of dialogue, to ensure tolerance to the Other. They are an indescribable challenge to education in today's multi-cultural world.

Key words: culture; subcultures; youth.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2017

Прийнято до друку 05.10.2017

УДК 378+801.73]:78

Ольга Олексюк

ORCID iD 0000-0002-7785-1239

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інститут мистецтв, бул. І. Шамо 18/2, 02100 Київ, Україна
o.oleksiuk@kubg.edu.ua

Анастасія Коваль

ORCID iD 0000-0001-5622-3391

аспірант кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв, Київський університету імені Бориса Грінченка, бул. І. Шамо 18/2, 02100 Київ, Україна
emmarotter@meta.ua

ГЕРМЕНЕВТИЧНІ ПРИНЦИПИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ ДИСКУРС

Освітній процес у вищому мистецькому навчальному закладі тісно пов'язаний з розумінням художніх текстів. Викладачі разом зі студентами наповнюють власним розумінням тексти музичних творів, осмислюють їх прояв у педагогічній практиці. Герменевтика прагне до духовної інтерпретації тексту, розкриваючи його смисл і значення в універсумі культури. Виходячи з герменевтичного вчення, розуміння виступає фундаментальною основою кожного з етапів процесу інтерпретації музичного твору.

Стаття присвячена обґрунтуванню герменевтичних принципів інтерпретації музичного твору в освітньому процесі вищого мистецького навчального закладу. До таких принципів ми відносимо наступні: будь-яке місце у тексті можна зрозуміти тільки на основі усього матеріалу в цілому, виходячи із заданого контексту (герменевтичне коло); герменевтична інтерпретація формується з розуміння музичного твору із його застосуванням у власному досвіді; інтерпретація тексту проводиться з метою реалізації його смислу і функцій. Інтерпретуючи музичний твір з герменевтичних позицій, музикант-виконавець реалізує особистісні емоції, почуття, прагнення, ідеали, шляхом вираження загальнолюдських цінностей.

Ключові слова: герменевтика; герменевтичне коло; герменевтичний підхід; герменевтичний принцип; інтерпретація; мистецька освіта; музичне мистецтво; розуміння.

DOI: 10.28925/2226-3012.2017.6.136142

Вступ. Настанова на розвиток духовного потенціалу особистості конкретизується в змісті та

формах мистецької освіти. Ці форми є зовнішніми у відношенні до педагогічного процесу, який вибудовується як взаємодія «викладач-студент». Саме характер такої взаємодії визначає якість та

ефективність мистецької освіти, однак, проблема полягає в тому, що ефективність і якість мистецької освіти традиційно оцінюється за кінцевим результатом, ефективністю оволодіння професійними компетентностями. Разом з тим, якість мистецької освіти визначається не тільки професійною культурою викладача, а й його духовним потенціалом (художнім світоглядом, сформованістю вищих духовних цінностей, Я-концепцією тощо). Духовний потенціал викладача проявляється, передусім, у вирішенні професійних завдань: відтворити зміст мистецької освіти для себе та для студентів; відтворити себе для Іншого.

Розвиток духовного потенціалу викладача відбувається у зв'язку з підготовкою компетентного фахівця у вищій школі, проте процес становлення набуває переважно технократичної характеристики: монологізм, однозначність, предметоцентризм, тощо. Ці характеристики легше піддаються оцінюванню, ніж характеристики духовно-орієнтованого розвитку майбутнього фахівця. Оскільки така відчуженість у сучасному освітньому просторі стає явищем дедалі поширенішим, важко переоцінити значення сучасної гуманістичної парадигми освіти. Особливого значення набуває духовно-світоглядна орієнтація змісту мистецької освіти, побудована на засадах герменевтичного підходу.

Мета статті – обґрунтувати герменевтичні принципи інтерпретації музичного твору в освітньому процесі вищого мистецького навчального закладу.

Аналіз наукових досліджень. У музичному мистецтві звернення до герменевтики та герменевтичного аналізу музичного тексту в ХХ-ХХІ століттях пов'язано з іменами тих, хто запропонував психологічні основи герменевтичного аналізу музичного тексту. М. Бонфельд звертає увагу на те, що герменевтичний аналіз тексту сприяє розумінню музичної мови автора і правильної його інтерпретації. С. Філіппов відзначає в дослідженні «Феноменологія і герменевтика мистецтва (музика – свідомість – час)» полікомпонентну герменевтичного аналізу музичного тексту, його всеосяжний характер і глибину. Ю. Захаров (1999) в дисертаційному дослідженні «Тлумачення музики: семіотичний та герменевтичний аспекти» розглядає можливості застосування герменевтичного підходу до аналізу музичного тексту, його змісту і структури.

Герменевтичні ідеї щодо визначальної ролі суб'єктивного чинника інтерпретації набули широкого відображення у працях сучасних українських вчених. Вагомий внесок в дослідження герменевтичного підходу внесли О. Олексюк, М. Ткач та Д. Лісун (2013) у своїй колективній монографії «Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті», яка присвячена дослідженню актуальної проблеми підвищення ефективності викладання у вищих мистецьких навчальних закладах шляхом упровадження нових методологічних підходів, зокрема герменевтичного.

Герменевтичні принципи інтерпретації музичного твору в освітньому процесі вищого мистецького навчального закладу. На сучасному етапі розвитку мистецької освіти інтерпретація музичного твору є однією із важливих складових діяльності викладача та студента на початковому етапі роботи на твором (розбір). Історично герменевтична інтерпретація складалася з трьох моментів: по-перше – з розуміння самого твору; по-друге – з експліцитного вираження цього розуміння понятійно-логічними засобами; і, насамкінець, – із застосування цього розуміння у власному досвіді (Gadamer, 1975, p. 121). Нашу увагу привертають принципи герменевтики, які знайшли своє відображення у колективній науковій праці за редакцією Ю. Борева (1985) «Теорії, школи, концепції (Критичний аналіз) Художня рецепція і герменевтика» (с. 95).

Принцип перший «*Будь-яке місце у тексті можна зрозуміти тільки на основі усього матеріалу в цілому, виходячи із заданого контексту (герменевтичне коло)*». Герменевтика прагне до духовної інтерпретації тексту. Цей завершальний етап герменевтичного аналізу, що розкриває смисл і значення тексту в універсумі культури, сприяє розвитку духовності людини, становленню її як особистості, як суб'єкта культури. Однією із складних проблем теорії розуміння є проблема герменевтичного кола. У різних школах герменевтики склалися різні концепції герменевтичного кола. Ф. Шлейермахер вважав, що герменевтичне коло полягає в тому, що ціле розуміється через частини, а частина досягається тільки через ціле. В. Дільтей розумів герменевтичне коло, як процес у якому суб'єкт пізнає себе через інших, а інших він розуміє через себе. За Г. Гадамером, розуміючи традицію, інтерпретатор сам знаходиться всередині неї (Борев, 1985, с. 49).

Найбільш поширене уявлення про герменевтичне коло: ціле неможливо зрозуміти, не розуміючи його частин. Розуміння частин означає, що ціле уже зрозуміло. Здається, що це коло нерозв'язне. Але ця невирішеність вдавана. Як зрозуміти загальне, коли читач у кожний окремий момент має справу з окремою частиною цілого? Герменевтика відповідає: сама природа розуміння долає це коло. Його «розриває» духовне відношення, на кожному кроці враховуючи цілісність інтерпретації. Природа духовної цілісності культурного феномену така, що загальне містить в собі кожний окремий момент тексту, а кожний окремий момент містить в собі загальне. У розумінні герменевтичного кола розкривається діалектика взаємодії частин і цілого у процесі розуміння. Герменевтика вважає, що розуміння – це процес, на кожному етапі якого досягається конкретний рівень розуміння (першого порядку, другого, третього... і т.д.) Літературна критика включає і аналіз тексту і його інтерпретацію (тобто поєднання розсудкової

та інтуїтивної діяльності) у процесі розуміння художнього твору. Розсудкова діяльність (аналіз) бачить у творі закрити його матеріальною формою та непроникну для прямого сприйняття замкнуту цілісність, в яку можна проникнути лише шляхом «хірургії» розділяючих цю цілісність процедур. Для інтерпретації твір прозорий, і його розуміння має справу не з матеріальною формою, а з прихованим у ній безкінечним, динамічним смислом. Художня критика, яка всебічно та цілісно охоплює твір, має включати все багатство методологічних підходів та використовувати у поєднанні як розсудково-аналітичні, так і інтуїтивно-герменевтичні способи осягнення художнього смислу (Борев, 1985, с. 51). Ф. Аст (1808) говорив, що інтерпретація досягається на основі духовної універсальності, тому конкретно-історичні розбіжності не повинні братися до уваги як перехідні форми. Від них у процесі розуміння можна абстрагуватися. Необхідно зрозуміти саме «дух», закладений у тексті. Літературознавець повинен вникнути в духовну сутність культури за допомогою філософії та естетики. За Хладеніусом, інтерпретація – бачення за текстом реальності, яка його породила і яка відображена в ньому. За Астом же, інтерпретація – духовне прозріння, бачення за текстом духовного багатства, переданого нам художником. Аст, а після і Шлейєрмахер, об'єктом розуміння бачили автора. Аст загострив інтерес до проблеми герменевтичного кола і вважав, що останній вирішується завдяки посиленню: пізнання окремого містить в собі розуміння цілого. Учений розробив класифікацію інтерпретацій: 1) історичне розуміння спрямоване на зміст; 2) граматичне – на форму та мову; 3) духовне – на дух письменника та його епохи (Борев, 1985, с. 53).

Дільтей вважав, що розуміння розкриває духовний світ автора і духовні можливості реципієнта. Як і Шлейєрмахер, Дільтей думав, що механізм розуміння включає в себе перевтілення в іншу людину і подальші інтуїтивні осягнення. Згідно з В. Дільтеєм (2004), розуміння відбувається, окрім теоретичного, інтуїтивним способом. Інтерпретація включає в себе уяву та перевтілення, які дозволяють жити життям інших людей, в тому числі й життям особистостей з багатим життєвим досвідом (р. 322). Дільтей відкидає та критично спростовує розуміння по аналогії з собою (осягнення духовного життя автора через самоспостереження над власним духовним життям та облік свого суб'єктивного досвіду). Розуміння духовного світу людини відбувається через трактування його думок, що проявилися в його діяльності, мові, жестах, міміці. Найповніше осягається духовний світ людини, якщо він виражається у творах мистецтва. В. Дільтей вважав, що внутрішнє життя автора розкривається через інтерпретацію його творів. Герменевтика дозволяє зрозуміти, як у внутрішньому світі автора відображається його життєвий досвід і як він об'єктивується в про-

дуктах людського духу. В. Дільтей розвивав анти-позитивістську позицію у філософії. Він вважав, що розуміння соціально-гуманітарних процесів не зводиться до їх причин. Люди в своїх діях керуються конкретними цілями. Їх розкриття досягається герменевтичною інтерпретацією, основа якої – уява, перевтілення та інтуїція (Борев, 1985, с. 55).

Логіка освоєння втіленого в навчальних і наукових текстах педагогічного знання з використанням герменевтичного підходу метафорично позначається як герменевтичне коло – переклад уявного змісту в знакову форму, в мовне вираження. Принципову важливість при роботі з педагогічними текстами набуває вироблення навичок науково-педагогічної рефлексії (Закирова, 2012, с. 34).

Виходячи з герменевтичного вчення, розуміння виступає фундаментальною основою кожного з етапів процесу інтерпретації музичного твору. Спираючись на принцип герменевтичного кола, відповідно до якого людське пізнання відбувається як взаємний перехід, взаємозумовленість і взаємодоповнюваність осягнення цілого і осягнення частин цього цілого, слід визначити такі етапи процесу інтерпретації музичного твору (Олексюк, Ткач, Лісун, 2013, с. 17): 1) первинне осягнення смислу об'єкта пізнання (музичного твору) як нерозчленованої цілісності (синкретизис), яке відбувається на основі передзнання, або передрозуміння; 2) деталізація, уточнення змісту окремих частин об'єкта пізнання і об'єкта як цілісності (аналіз), які спрямовані на поглиблення розуміння його смислових аспектів; 3) продукування якісно нової цілісності об'єкта пізнання, смисл якого набуває нового розуміння (синтез). У світлі герменевтичних тенденцій, проникнення яких у освітній процес простежується досить чітко, застосування принципу герменевтичного кола у формуванні професійного досвіду майбутнього фахівця, постає не тільки у вузькому тлумаченні даного конкретного явища чи групи явищ, а набагато ширше – як засіб пізнання й розуміння особистістю світу (навколишнього і внутрішнього).

Принцип другий «Герменевтична інтерпретація формується з розуміння музичного твору із його застосуванням у власному досвіді». Процес інтерпретування музичного матеріалу і його результат – інтерпретаційна версія – спираються на творче «домислювання» закладеної у творі «програми дій» і мислення в межах більш широких стильових, жанрових, формотворчих «позицій» (В. Москаленко). Тут на передній план виходить вміння відчутти «інтонаційну модель» музичного твору, як механізму музичного інтерпретування, спрямованого на якість творення в осягненні інтонаційних можливостей, прихованих в авторському проекті твору. По суті, йдеться про «настановчий план», який є нерозчленованим «згустком смислу» і відіграє роль певного стимулу, єдиного резонансного впливу на складний комплекс свідомості – підсвідомості. Внаслідок

цього процес інтерпретування стає певною творчою процесуальністю, в якій актуалізуються духовні сутнісні сили з метою створення «у собі» глибинного, багатопланового, слухового образу. При формуванні слухового образу вирішальну роль відіграють симультанні уявлення, цінність яких пов'язана з можливістю мисленнєвого охоплення музичного твору як цілого. Передчуття художньої цілісності твору, що інтерпретується чи виконується, – один із найважливіших чинників і для інших видів композиторсько-виконавської діяльності, зокрема, для виконавської імпровізації, яка здійснюється на основі мисленнєвого охоплення музичного твору, як творчо розкуте виконавське інтонування (творчість «вслух»). Для цього процесу характерним є оперування цілими комплексами знань, переживань та асоціацій (часто неусвідомлюваних), які є джерелом духовної енергії творчої сили, активності вищого «Я» (за М. Чеховим).

Отже, процес творення музики та її процесуально-часове розгортання в музичному творі – взаємодоповнюючі форми. Тому імпровізація як прояв вільної суб'єктивності виконавця через об'єктивну сутність авторського тексту, є формою художнього вчинку, в якому на основі симультанних уявлень актуалізується духовний потенціал особистості. Інтерпретаційний простір творчої самореалізації майбутнього музиканта-виконавця охоплює шлях внутрішньої індивідуальної мети – від першої думки про художню ідею твору і аж до її виконавського втілення. Джерелом творчої самореалізації є духовний потенціал особистості музиканта, який відображує міру духовних сил у цьому процесі. Важливою педагогічною передумовою формування здатності до творчої самореалізації майбутніх фахівців-музикантів є розвиток духовних почуттів, які виступають специфічним способом духовного зв'язку з автором, зі спільною для всіх сферою «Ми», і засадово націлюють на сприйняття світу (Олексюк, 2009). Принцип третій «*Інтерпретація тексту проводиться з метою реалізації його смислу і функцій*». Інтерпретуючи музичний твір з герменевтичних позицій, інтерпретатор у своїй професійній діяльності спирається як на свій досвід спілкування з мистецтвом, так і на особистісний життєвий досвід. Особистісний досвід завжди є явищем, значною мірою суб'єктивний, таким, який відображає особливості світогляду особистості в усій його неповторності (Олексюк, Ткач, Лісун, 2013, с. 18).

Герменевтичний підхід до інтерпретації музичного твору. Визначимо принципи герменевтичного підходу до інтерпретації музичного твору, які корелюють із сучасною гуманістичною парадигмою освіти: *принцип пріоритетності особистості в інтерпретаційному процесі* – надання особливої уваги суб'єктивній складовій процесу

інтерпретування музичного твору (не заперечуючи й об'єктивної); *принцип духовної домінанти як основи інтерпретації* – визначення інтерпретації музичного твору як процесу застосування духовних сил особистості, реалізації особистісних емоцій, почуттів, прагнень, ідеалів, ціннісних орієнтирів, а не тільки як суто аналітичної діяльності; *принцип ціннісної спрямованості розуміння* – опора на загальнолюдські цінності, норми та ідеали як основу для розуміння смислу музичного твору.

Зважаючи на специфіку герменевтичного вчення, зазначимо, що в межах герменевтичного підходу до інтерпретації музичного твору домінуючими є *методи* емпатії, вчуття, наративу, метафоризації, алегоризації.

Отже, герменевтичний підхід до інтерпретації музичного твору сприяє всебічному й гармонійному розвитку творчої особистості. Він здатен спонукати особистість до широкого творчого пошуку шляхом проникнення в концепцію художнього образу музичного твору як на раціональному, так і на емоційному, духовному рівнях. Реалізація такого підходу є важливою умовою засвоєння музикантом-виконавцем набутих у процесі навчання знань, умінь і навичок на рівні переконань, оскільки музичний твір, з герменевтичних позицій, сприймається як носій високих ідей і загальнолюдських цінностей. Особистість, таким чином, включається в широкий контекст духовного життя всього людства. Ці переваги герменевтичного підходу до інтерпретації музичного твору набувають особливої значущості, зважаючи на потребу збагатити педагогічну науку взагалі і музичну педагогіку зокрема новими, нестандартними методами, заснованими не тільки на раціональному, але й на емоційному, духовному рівнях пізнання дійсності особистістю. Така потреба зумовлена відсутністю гармонії та врівноваженості інтелектуального й емоційного, свідомого й інтуїтивного, раціонального й духовного начал навчальної діяльності особистості майбутнього музиканта-виконавця у фаховій підготовці (Олексюк, Ткач, Лісун, 2013, с. 18–19).

Інтерпретуючи музичний твір з герменевтичних позицій, музикант-виконавець реалізує особистісні емоції, почуття, прагнення, ідеали, цінності шляхом вираження загальнолюдських цінностей. Важливу роль тут відіграє емпатійне отожднення власного внутрішнього світу із внутрішнім світом іншої особистості, а також прагнення поділитися важливими особистими думками, переживаннями, ідеями (реалізацію особистістю цього прагнення Ю. Борев (2002) називає «внутрішнім звільненням»).

Слід зауважити, що, з герменевтичних позицій, продуктивність інтерпретаційного процесу забезпечується не лише сукупністю знань і навичок, а й здатністю особистості розуміти смислові аспекти змісту музичного твору на основі загальнолюдських цінностей, її спроможністю привносити особистісне бачення у зміст художнього образу, здатністю

розуміти зміст інтерпретованого музичного твору на духовному рівні. Звичайно, основу інтерпретації музичного твору з герменевтичних позицій становлять знання і навички особистості, вони є об'єктивним підґрунтям для формування відповідних професійних умінь. Проте інтерпретація музичного твору з герменевтичних позицій не вичерпується застосуванням лише знань і навичок особистості, а передбачає її здатність до вчуття, емпатії, ціннісного сприйняття, духовного розуміння (Олексюк, Ткач, Лісун, 2013, с. 86–87). Музикант-виконавець, інтерпретуючи музичний твір у процесі фахової підготовки, створює художній образ. Однією з найважливіших характеристик художнього образу є його цілісність. Цілісність, як зазначає Н. Герасимова-Персидська (Герасимова-Персидская Н., 2005, с. 5), розглядають як неодмінну властивість довершеного твору. І. Гринчук (2008), досліджуючи проблеми музичного мислення, зауважує, що виконавська інтерпретація виконує завдання сформувати у свідомості учня цілісний музичний образ. Згідно із сучасним філософським розумінням, сутність поняття «художній образ» розкривається як «єдність і взаємозв'язок відображення життєвої реальності і умовності, оди-

ничного і загального, об'єктивного і суб'єктивного, конкретного і абстрактного, фантазії, вигадки, інтуїції та найбільш типових властивостей предметів і явищ» (Шпачинський, 2006, с. 16).

Отже, художній образ, поєднуючи реальність і умовність, сприяє поєднанню під час осягнення його змісту не тільки наочно-образного й словесно-логічного видів мислення особистості, а й різних відчуттів.

Висновки. Спираючись на викладені герменевтичні принципи, зазначимо, що інтерпретацію музичного твору як основу професійної діяльності майбутнього фахівця у сфері мистецтва слід розглядати як процес і результат духовно-інтелектуального пізнання, розуміння й тлумачення смислових аспектів змісту твору. Викладач разом із студентом наповнюють новим розумінням тексти художньої культури, осмислюють їх прояв у педагогічній практиці. Відкриття в культурі може відбутися лише за умови, що інтерпретаційна діяльність стала для викладача і студента співбуттям. Реалізація принципів є важливою складовою формування методичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва на засадах герменевтичного підходу.

Література

- Борев Ю. Б. Эстетика : учебник. Москва : Высшая школа, 2002. 511 с.
- Герасимова-Персидская Н. В. Целостность как универсалия и ее проявление в музыке. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : Питання організації художньої цілісності музичного твору*. 2005. Вип. 51. С. 3–8.
- Гринчук І., Бурська О. Проблеми музичного мислення: теорія і методика розвитку. Діалектика музичного логосу та ейдосу : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 224 с.
- Закирова А. Ф. Теоретические основы педагогической герменевтики и варианты ее реализации в научно-образовательной практике. *Образование и наука*. 2012. № 6. С. 19–42. doi:10.17853/1994-5639-2012-6-19-42.
- Захаров Ю. К. Истолкование музыки : семиотический и герменевтический аспекты: автореф. дис. ... канд. искусствоведения: спец. 17.00.02 «Музыкальное искусство». Москва, 1999. 21 с.
- Олексюк О. М. Герменевтичне розуміння музичного твору як методологічний ресурс модернізації мистецької освіти. *Збірник наукових праць «Мова і культура»*. Інститут української мови НАН України, 2009.
- Олексюк О. М., Ткач М. М., Лісун Д. В. Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті : колект. монограф. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 164 с.
- Теории, школы, концепции (Критический анализ). Художественная рецепция и герменевтика. Отв. ред. Ю. Б. Борев. Москва : Издательство «Наука», 1985. 290 с.
- Шпачинський І. Л. Творчий потенціал особистості і його реалізація в умовах трансформації суспільства : автореф. дис. ... канд. філос. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії». Одеса, 2006. 20 с.
- Ast F. Grundlinien der Grammatik, Hermeneutik und Kritik. Landshut, 1808.
- Dilthey W. Budowa swiata historycznegow hawkach hymanistycznych, tłum. E. Pazskowska-Lagowska, *Slowo/obraz terytoria*. Gdansk, 2004.
- Gadamer H. G. Wirkungsgeschichte und Application. In. *Rezeptionsästhetik*. München, 1975.

References

- Borev, Yu. B. (2002). *Estetika: uchebnik [Aesthetics: a textbook]*. Moscow, Russian Federation: Vysshaya shkola (rus).
- Gerasimova-Persidskaya, N. V. (2005). Tselostnost kak universalija i ee proyavlenie v muzyike [Integrity as a universal and its manifestation in music]. *Scientific Journal of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine: The issue of artistic integrity in the musical work*, 51, 3–8 (rus).
- Hrynchuk, I., & Burska, O. (2008). *Problemy muzychnoho myslennia: teoriia i metodyka rozvytku. Dialektyka muzychnoho lohosu ta eidosu : navch.-metod. posib. [Problems of musical thinking: theory and methods of de-*

- velopment. *Dialectic of musical logos and eidos: teaching guide*]. Ternopil, Ukraine: Pidruchnyky i posibnyky (ukr).
- Zakirova, A. F. (2012). Teoreticheskie osnovy pedagogicheskoi germeneyvtiki i varianty ee realizatsii v nauchno-obrazovatelnoi praktike [Theoretical Bases of Pedagogic Hermeneutics and its Implementation Versions in Educational Practices]. *Obrazovanie i nauka*, 6, 19–42. doi:10.17853/1994-5639-2012-6-19-42 (rus).
- Zaharov, Yu. K. (1999). *Istolkovanie muzyki : semioticheskii i germeneyvticheskii aspekty* [Interpretation of music: semiotic and hermeneutical aspects]. (Extended abstract of Doctor's thesis, Moscow, Russian Federation) (rus).
- Oleksiuk, O. M. (2009). *Hermeneyvtichne rozuminnia muzychnoho tvoriv yak metodolohichniy resurs modernizatsii mystetskoi osvity* [Hermeneutical understanding of musical work as a methodological resource for the modernization of artistic education]. Collection of research papers «Language and Culture». Institute for the Ukrainian Language of the NAS of Ukraine (ukr).
- Oleksiuk, O. M., Tkach, M. M., & Lisun, D. V. (2013). *Hermeneyvtichniy pidkhid u vyshchii mystetskii osviti: kolekt. monohraf.* [Hermeneutic Approach in Higher Arts Education: multi-authored monograph]. Kyiv, Ukraine: Kyiv. Borys Grinchenko University (ukr).
- Teorii, shkoly, kontseptsii (Kriticheskii analiz). Hudozhestvennaya retseptsiya i germeneyvtika* [Theories, schools, concepts (Critical analysis). Artistic reception and hermeneutic] (1985). Borev Yu. B. (Ed.). Moscow, Russian Federation: Publishing house «Nayka» (rus).
- Shpachynskiy, I. L. (2006). *Tvorchyi potentsial osobystosti i yoho realizatsiia v umovakh transformatsii suspilstva* [Creative potential of the individual and its realization in the conditions of society's transformation] (Extended abstract of Doctor's thesis, Odesa, Ukraine) (ukr).
- Ast, F. (1808). *Grundlinien der Grammatik, Hermeneutik und Kritik*. Landshut, Germany (ger).
- Dilthey, W. (2004). Budowa swiata historycznego haukach hymanistycznych, tłum. E. Pazskowska-Lagowska, *Slowo/ obraz terytoria*. Gdansk, Polska (pol).
- Gadamer, H. G. (1975). Wirkungsgeschichte und Application. In. *Rezeptionsästhetik*. München, Germany (ger).

HERMENEUTYCZNE ZASADY WYKSZTAŁCENIA ARTYSTYCZNEGO: DYSKURS INTERPRETACYJNY

Oleksjuk Olga, Doktor habilitowany nauk pedagogicznych, Profesor, Kierownik katedry teorii i metodyki muzycznej sztuki, Uniwersytet Borysa Grinczenki w Kijowie, bulwar I. Szamo, 18/2, 02100 Kijow, Ukraina, o.oleksiuk@kubg.edu.ua

Koval Anastazja, aspirant Katedry Teorii i Metodyki Sztuki Muzycznej Instytutu Sztuk, Uniwersytet Borysa Grinczenki w Kijowie, bulwar I. Szamo, 18/2, 02100, Kijow, Ukraina, emmarotter@meta.ua

Proces edukacyjny w artystycznej uczelni wyższej jest ściśle związany z rozumieniem tekstów artystycznych. Wychodząc z nauki hermeneutyki - rozumienie jest fundamentalną podstawą każdego z etapów procesu interpretacji utworu muzycznego. Artykuł jest poświęcony uzasadnieniu hermeneutycznych zasad interpretacji utworu muzycznego w procesie edukacyjnym w artystycznej uczelni wyższej. Do takich zasad zaliczamy: dowolne miejsce w tekście można zrozumieć tylko na podstawie ogółu materiału jako całości, wychodząc z zadanego kontekstu; interpretacja hermeneutyczna formuje się ze rozumienia utworu muzycznego wraz z jego zastosowaniem we własnym doświadczeniu; interpretację tekstu przeprowadza się w celu realizacji jego sensu i funkcji. Z pozycji hermeneutycznych, wydajność procesu interpretacyjnego przejawia się nie tylko całokształtem wiedzy i umiejętności, ale i zdolnością osoby do rozumienia pojęciowych aspektów treści utworu muzycznego na podstawie wartości ogólnoludzkich, zdolnością do wnoszenia osobistej wizji do treści obrazu artystycznego, zdolnością rozumienia treści interpretowanego utworu muzycznego na poziomie duchowym.

Słowa kluczowe: hermeneutyka; koło hermeneutyczne; podejście hermeneutyczne; zasada hermeneutyczna; interpretacja; edukacja artystyczna; sztuka muzyczna.

HERMENEUTIC PRINCIPLES OF MUSICAL EDUCATION: INTERPRETATION DISCUSSION

Oleksjuk Olga, Doctor of Pedagogical Sciences, Head of Chair of Theory and Methods of Musical Art, Borys Grinchenko Kyiv University, 18/2 Shamo, 02100 Kyiv, Ukraine, o.oleksiuk@kubg.edu.ua

Koval Anastasiia, Postgraduate Department of Theory and Methods of Musical Art, Borys Grinchenko Kyiv University, 18/2 Shamo, 02100 Kyiv, Ukraine, emmarotter@meta.ua

The educational process at a Higher Educational Institution of Arts is closely connected to the understanding of artistic texts. Teachers together with students fill their own understanding of the texts of musical works, comprehend their manifestation in teaching practice. Cultural breakthrough can only take place, if a teacher and a student coexist in the interpretative activity. Hermeneutics aspires to the spiritual interpretation of the text, revealing its sense and meaning in the universe of culture. Based on the hermeneutic doctrine, understanding serves as the fundamental basis for each stage of the interpretation process of the musical work.

The article is devoted to the substantiation of the hermeneutic interpretative principles of the musical work in the educational process of the Higher Educational Institution of Arts. The following principles are included: any piece in the text can be understood only through the whole text based on the given context (hermeneutic circle); hermeneutic interpretation is developed from the understanding of the musical work and its application in your own experience; the interpretation of the text is carried out in order to realize its meaning and function. When interpreting a musical work based on hermeneutical principles, a musician performs personal emotions, feelings, aspirations, ideals, values through the expression of universal human values. Interpretation of the musical work as the basis for the professional activity of the future specialist in the field of Arts should be regarded as a process and result of spiritual and intellectual knowledge, understanding and interpretation of the sense-bearing aspects of the content of the musical work.

Key words: *art education; hermeneutic approach; hermeneutic circle; hermeneutic principle; hermeneutics; interpretation; musical art; understanding.*

Стаття надійшла до редакції 26.07.2017

Прийнято до друку 05.10.2017
